

Ключевые слова: *трудовые затраты, факторы трудовых затрат, свойство приведенное трудовых затрат, вероятность приведенная трудовых затрат, отрицательный фактор приведенный, положительный фактор приведенный.*

The improvement of the method of reduction of diverse properties and work factor was continued for unity and a mapping between them. The concept of property reduced and the probability of reduced labor costs was developed. A method for the image properties of the reduced and the probability of reduced labor costs was developed in a graphical form that makes it easier and faster to find the probability, weight and importance of reduced properties, the negative and positive factors of labor costs. It was accounted all the possible properties, negative and positive factors reduced labor costs, operating in the workplace. Objectively evaluated and compared to each other and dissimilar properties listed probabilities given labor costs.

Key words: *labor costs, labor cost factors, the reduced property, the reduced probability, the reduced negative factor, the reduced positive factor.*

Одержано 3.10.2013.

УДК 339.727.22

О.Г. Чубарь, В.М. Бондаренко, У.П. Нечитайло

ПРЯМЕ ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТУВАННЯ: ГЛОБАЛЬНИЙ, НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ

Досліджено тенденції руху прямих іноземних інвестицій (далі ПІІ) у світі, Україні та Закарпатській області. Визначено, що на національному та регіональному рівнях найбільшими інвесторами виступають країни ЄС, які вкладають кошти у промислове виробництво. Виявлено тенденції прямого іноземного інвестування у розрізі пріоритетних видів економічної діяльності в регіоні та країні на тлі глобальних інвестиційних процесів і в контексті інтеграції України з ЄС та МС.

Ключові слова: *інтеграційні процеси, прямі іноземні інвестиції, країни ЄС та МС, види економічної діяльності, регіон.*

Постановка проблеми. Україна стоїть перед нелегким політичним та навіть цивілізаційним вибором. До саміту Східного партнерства, на якому наша країна та Євросоюз можуть підписати Угоду про асоціацію, залишається зовсім небагато часу. Найвища державна позиція з цього питання є відомою. У Верховній Раді ведеться активна робота щодо ухвалення євроінтеграційних законів.

До процесу прийняття історичного рішення активно долучилися експерти, науковці, неурядові організації та політики, небайдужі члени громадянського суспільства. Кожен із них висвітлював позитиви на негативи вступу до двох альянсів (МС та ЄС) з урахуванням власних політичних поглядів, професіоналізму, суб'єктивних та об'єктивних факторів розвитку національної економіки тощо [11].

У площині наукових досліджень, що стосуються припливу іноземних інвестицій в національну економіку, ефективності їх використання та

порівняльних особливостей у розрізі векторів інвестування, завданнями науковців-економістів, на нашу думку, є формування висновків та рекомендацій з приводу віддачі уже вкладених інвестицій іноземних інвесторів, особливостей та галузевих інтересів інвесторів зі Сходу та Заходу тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями переваг та недоліків інтеграції за двома векторами в Україні займалися як різні науково-дослідні установи, так і окремі фахівці та експерти. Зокрема дослідниками Центру Разумкова (за участі експертів Центру політико-правових реформ) проведено різні соціологічні опитування прихильності громадян України до МС та ЄС, здійснено критичний аналіз можливих наслідків від приєднання нашої держави до відповідних інтеграційних утворень [12]. Громадська експертна рада при українській частині комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС [4] висловила точку зору про недоцільність вступу України в МС з економічного та юридичного аспектів. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій [5] дав оцінку місця України у світовій торгівлі та проаналізував потоки капіталу і робочої сили в країну та за її межі. Благодійна організація «Інститут стратегічних оцінок» при Президентському фонді Леоніда Кучми «Україна» та П. Гайдуцький у кілька етапів проводили дослідження проблем інтеграції України [10, 6]. Одним із результатів цих досліджень став висновок про слабкі економічні передумови чи переваги обох напрямів інтеграції (європейського та євразійського).

Практично в кожному із зазначених досліджень питанням надходження іноземних інвестицій у національну економіку приділяється належна увага. Адже рух іноземного капіталу разом із розвитком міжнародної торгівлі виступають головними факторами та ознаками будь-якого інтеграційного руху у сфері економіки у глобальному, загальнодержавному вимірах та на регіональному рівні. Обсяги залучення іноземних інвестицій та їх ефективне використання традиційно розглядаються як важлива умова соціально-економічного розвитку країн та регіонів.

І якщо переваги чи недоліки інтеграції у сфері міжнародних торговельних відносин з країнами ЄС/МС не є однозначними, то інвестиційний потенціал країн ЄС має важливе значення для України. Адже група країн ЄС-15 вже багато років є лідером у світі за потенціалом вивезення ПІІ на жителя. І його обсяг значно перевищує інвестиційні можливості Росії і навіть Японії та США [6].

Серед іноземних аналітичних матеріалів, присвячених проблемам інвестицій у світовому масштабі, слід виділити щорічні звіти «Глобальні інвестиції», які публікуються Конференцією Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку [3]. У зазначеному офіційному документі проведено ґрунтовне дослідження інвестиційних потоків у глобальному вимірі, а також у розрізі регіонів світу, у тому числі країн з перехідною економікою, до групи яких входить і Україна. Також значну за обсягами аналітико-статистичну базу представлено у виданні «Міжнародна торгівля та прямі іноземні інвестиції», що публікується Європейською комісією [2].

Незважаючи на велику кількість досліджень експертів, політиків, наукових інститутів та окремих науковців, недостатньо висвітленими та обґрунтованими залишаються галузеві особливості іноземного інвестування,

чітке зіставлення світових, національних та регіональних тенденцій вкладення ПІІ, їх віддача за видами діяльності у розрізі МС та ЄС, їх окремих топ-країн (на рівні області оцінка віддачі ПІІ здійснена на основі спеціально сформованої вибірки із статичних даних Головного управління статистики в Закарпатській області). Вирішення вказаних завдань дозволить досягти основної мети наукової статті, а саме, визначити тенденції прямого іноземного інвестування у розрізі пріоритетних видів економічної діяльності в регіоні, країні на тлі глобальних інвестиційних процесів та в контексті інтеграції України з ЄС та МС.

Результати дослідження. *Тенденції глобальних прямих іноземних інвестицій.* Прямі іноземні інвестиції у світовому масштабі скоротилися у 2012 р. на 18% – до 1350 млрд дол. [3]. Це різке зниження контрастує з іншими ключовими економічними показниками, такими як ВВП, масштаби міжнародної торгівлі та зайнятості, динаміка яких демонструє позитивне зростання на глобальному рівні. Економічна нестабільність і політична невизначеність економік великих країн сформували певні «обережності» у поведінці інвесторів. Крім того, багато транснаціональних корпорацій перепрофілювали свої інвестиції за кордоном, у тому числі шляхом реструктуризації активів, позбавлення прав і переміщення інвестицій.

За даними ЮНКТАД, обсяги ПІІ у 2014 р. можуть зрости до рівня в 1,6 трлн дол., а у 2015 р. – до 1,8 трлн дол. Однак існує багато ризиків, що здатні негативно вплинути на це прогнозоване зростання. Такі фактори, як структурні проблеми світової фінансової системи, ймовірно погіршення макроекономічного середовища, політична невизначеність у країнах можуть мати вирішальний вплив на довіру інвесторів і призвести до подальшого зниження потоків ПІІ [3].

Характерним є такий факт: до країн з економікою, що розвивається (developing economies), припливи ПІІ виявилися значно стійкішими, ніж до країн з розвинутою економікою (developed economies). Глобальні рейтинги найбільших реципієнтів ПІІ також відображають зміни структури інвестиційних потоків: 9 з 20 найбільших одержувачів інвестиційних ресурсів є країнами, що розвиваються [3]. З перехідних економік до цього переліку у 2012 р. увійшли дві країни – Росія та Казахстан, причому Росія впевнено входить у десятку топ-лідерів.

Серед головних країн-інвесторів світу – Китай, який перемістився з шостого на третє місце за величиною вивезених інвестицій у 2012 р. і у рейтингу знаходиться після США і Японії. Росія – єдина країна з перехідною економікою, що входить до двадцятки найбільших світових інвесторів, ввозячи за межі країни майже такі обсяги інвестицій, які надходять на її внутрішні ринки.

Україна у світових інвестиційних процесах (у складі країн з перехідною економікою). У 2012 р. ПІІ до країн з перехідною економікою зменшилися на 9% – до 87 млрд дол., зокрема, через падіння обсягів міжнародної торгівлі. Потоки до Південно-Східної Європи зменшилися удвічі, до країн СНД надходження інвестицій залишилися на відносно стабільному рівні. Разом із тим ПІІ до Росії у 2012 р. зменшилися на 7%, однак залишалися досить високими – 51 млрд [3]. Інвестори були мотивовані зростанням внутрішнього

ринку за рахунок реінвестування у промисловість та фінансову сферу. Вхід Росії до ВТО теж мав позитивний вплив. Розвинені економіки залишились основним джерелом інвестицій до країни.

До країн СНД потоки знизились лише на 7%, оскільки інвесторів все ще цікавлять зростаючі ринки країн з великими запасами природних ресурсів. Потоки надходили за трьома основними географічними напрямками (Росія, Казахстан, Україна), займаючи питому вагу у 84% всіх потоків у цей суб-регіон. Інвестиційні потоки з офшорних фінансових центрів теж дуже суттєві. Значна їх частина є поверненням офшорних капіталів, що належать росіянам і знаходяться в різних фінансових гаванях по всьому світу. Найбільші інвестиції потрапляють до Росії від інвесторів з Кіпру, оскільки останні використовують тамтешні фінансові інструменти та сприятливе оподаткування. Та оскільки за останній час фінансова ситуація на Кіпрі теж дещо погіршилась, інвестори починають шукати інші місця для базування своїх інвестицій. У 2012 р. Кіпр займав частку розміром лише 6% від усіх іноземних інвестицій до Росії порівняно з 25 і 28% у 2010 і 2011 рр. Казахстан отримав рекордні 14 млрд дол. завдяки своїм природним ресурсам та економічному зростанню. Окрім добувної галузі, що привабила п'яту частину всіх інвестицій, фінансова сфера теж привабила 12% потоків [3].

Незважаючи на негаразди у внутрішній політичній ситуації, Україна привабила 8 млрд дол. інвестицій, що є рекордним для країни показником. Більшість з них прийшли з Кіпру.

Загальне зниження інвестицій до країн з перехідною економікою пов'язане з падінням обсягів транскордонної торгівлі. Також варто зазначити, що Україна впродовж 2011–2012 рр., за підрахунками ЮНКТАД, входить у п'ятірку країн з перехідною економікою, для яких характерні найбільші обсяги припливу та відтоку капіталів, займаючи третє місце після Росії та Казахстану [3].

Щодо розподілу ПІІ за векторами інтеграції України, то на ЄС припадає майже 80% усіх ПІІ в країну. В абсолютному вимірі обсяг ПІІ інвесторів ЄС знизився у 2012 р. до 4,3 проти 5,2 млрд євро у 2011 р. Однією з причин цього є непривабливий діловий та інвестиційний клімат у країні [1].

В Україну станом на кінець 2012 р., за даними Державного комітету статистики України, інвестиції надійшли зі 128 країн світу. До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає більше 78% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр (частка 31,7%, або 17275,1 млн дол.), Німеччина (11,6%, або 6917,0 млн дол.), Нідерланди (9,5%, або 5168,6 млн дол.), Російська Федерація (6,95%, або 3785,8 млн дол.), Австрія (6,25%, або 3401,4 млн дол.), Великобританія (4,7%, або 2556,5 млн дол.), Віргінські Острови (3,5%, або 1884,9 млн дол.), Франція (3,2%, або 2230,7 млн дол.), Швеція (2,94%, або 1600,1 млн дол.), Швейцарія (2,03%, або 1106,2 млн дол.) та інші країни світу (13,25%, або 7214,1 млн дол.) [7].

Аналіз розміщення капіталів за галузями демонструє такі особливості. Станом на 31.12.2012 р. найбільша частка прямих іноземних інвестицій зосереджена в промисловості – 17166,7 млн дол. (31,52%), фінансовій діяльності – 16105,6 млн дол. (29,57%) та операціях з нерухомим майном, орендою, інжинірингом і наданням послуг підприємцям – 9058,5 млн дол.

(16,63%), торгівлі, ремонті автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – 6003 млн дол. (11,02%). Найбільший приріст ПІІ у 2012 р. демонструє промисловість з показником зростання у 14,22% (2136,8 млн дол.). Це збільшення відбулося за рахунок зростання обсягів ПІІ у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, виробництво та розподіл електроенергії газу та води, (ця галузь демонструє подвоєння обсягів іноземних інвестицій протягом 2012 р.) та металургійне виробництво, виробництво готових металургійних виробів (43,73% або 6157,0 млн дол.) [7].

Регіональні особливості інвестиційних процесів за векторами інтеграції. Станом на кінець 2012 р. у Закарпатській області обсяг ПІІ склав 407,2 млн дол. США, що на 96,7% (59,9 млн грн) більше, ніж попереднього року [7]. Із 27 країн-членів Європейського Союзу на 1 січня 2012 р. інвестиції в економіку Закарпатської області спрямували 25 країн, за винятком Греції та Фінляндії. За даними Держкомстату, станом на 1 січня 2012 р. країнами Європейського Союзу вкладено в регіональну економіку 228,6 млн дол. США, або 63,1% ПІІ, а країнами Митного союзу – 1,86 млн дол. США, або 0,5% [9].

Як для України в цілому, так і для Закарпатської області зокрема упродовж останніх років країни ЄС були ключовими іноземними інвесторами. Частка цих країн у загальних обсягах ПІІ у регіон не була нижчою за 62%. У розрізі окремих країн ЄС впродовж 2006–2011 рр. найбільша питома вага припадала на Німеччину (11–13%), Угорщину (9–11%), Австрію (8–10%), Польщу (6–9%), Нідерланди (5–8%), які в сукупності постачали в регіон більше 40% інвестиційних ресурсів. При цьому частка Росії, Білорусі та Казахстану (країн МС) була не більшою за 1,7% [8].

Залучення ПІІ сприяло створенню підприємств з іноземними інвестиціями. Найбільша їх питома вага (90,7–96,5%) за період 2006–2011 рр. припадала на підприємства з іноземними інвестиціями з країн ЄС. Станом на початок 2012 р. кількість СПД із іноземними інвестиціями за ЄДРПОУ у видах діяльності Закарпатської області склала 887 одиниць, а за сформованою вибіркою пріоритетних ВЕД – 655 одиниць, що становить 73,8% від усіх СПД із іноземними інвестиціями. Для проведення аналізу було сформовано вибірку з підприємств з іноземними інвестиціями в регіоні, на які припадало за період 2006–2011 рр. не менше 68% ПІІ. Одночасно ці підприємства забезпечували 15–26% обсягів реалізованої продукції в регіоні, 14–20% чисельності штатних і позаштатних працівників, а також упродовж останніх трьох років 85–86% обсягів реалізованої інноваційної продукції [12].

Пріоритетність видів економічної діяльності для інвесторів з країн ЄС та МС відрізняється. Так, із країн ЄС інвестиції здебільшого надходять в інші галузі промисловості (виробництво інших транспортних засобів, виробництво меблів; виробництво іншої продукції, обробка відходів), машинобудування, транспорт і зв'язок, обробка деревини та виробництво виробів з деревини, легка промисловість. Країни МС, крім того, інвестують кошти в операції з нерухомим майном, надання послуг, торгівлю, ремонт автомобілів, побутових виробів, а також у сільське господарство.

У 2011 р. спостерігалось суттєве зростання обсягів ПІІ з країн МС у торгівлю; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого

вжитку; операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям (сфери послуг) Закарпатської області (зростання більше ніж у 4 рази) на відміну від країн ЄС (скорочення більше ніж 50%). Однак зазначена однорічна динаміка не вплинула суттєво на загальні тенденції інвестиційних процесів на регіональному рівні.

Вибірка підприємств з іноземними інвестиціями (за п'ятьма пріоритетними видами), на які за досліджуваній період припадала лівова частка всіх ПІІ регіону, дала можливість зробити такі узагальнення (рис. 1). На зазначені підприємства припадало 64,5% ПІІ з країн ЄС від регіонального показника та 0,51% з країн МС. Одночасно чисельність працюючих на підприємствах з ПІІ із країн ЄС склала 18,2%, обсяги реалізованої продукції – 12,92%, інноваційної продукції – 85,2% від відповідних загальних показників по області станом на кінець 2011 р.

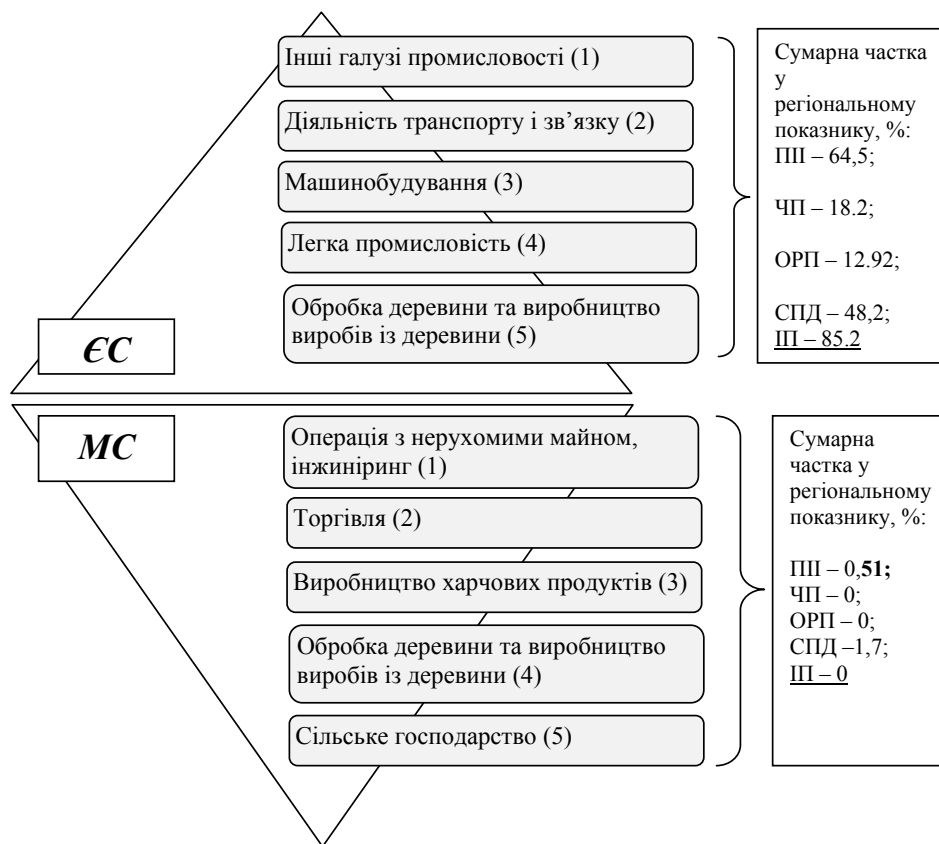

Рис. 1. Зіставлення векторів інвестування у Закарпатській області станом на кінець 2011 р.*

*ПІІ – обсяги прямих іноземних інвестицій у підприємства, ЧП – чисельність штатних і позаштатних працівників на цих підприємствах, ОРП – обсяги реалізованої продукції, ІП – обсяги реалізованої інноваційної продукції, СПД – кількість суб'єктів підприємницької діяльності

Щодо підприємств з інвестиціями з країн МС, то за трьома з п'яти показників їх частка дорівнювала 0%. Зважаючи на високу частку показника інноваційної продукції по підприємствах з ПІІ з ЄС (85,2%), можна говорити про те, що практично всі інновації в регіон впроваджені інвесторами з Європейського Союзу.

За показником віддачі за обсягами реалізованої продукції домінують підприємства з іноземними інвестиціями з країн ЄС у сфері машинобудування, хоча частка цієї галузі за досліджуваний період суттєво скоротилась (з 14,23% у 2006 р. до 9,76% у 2011р.). Аналогічно саме на підприємства цієї сфери припадало у 2011 р. найбільше працюючих (10,5 тис. осіб, або 9,2%) та обсягів інноваційної продукції (715 млн грн, або 77,8%) [8]. Отже, на рівні регіону упродовж 2006–2011 рр. простежується виразне домінування ролі прямого іноземного інвестування з країн ЄС (не менше 62% за показником ПІІ та не менше 90% за часткою кількості підприємств з іноземними інвестиціями). Також на зазначених підприємствах стабільною залишається частка чисельності штатних і позаштатних працівників. Важливою позитивною ознакою для регіону є зростання обсягів реалізованої інноваційної продукції у 2011 р. порівняно з 2006 р. у 10,2 раза на підприємствах з ПІІ з ЄС. Крім того, саме ці підприємства лідирують у її випуску в регіоні (50–85%). Позитивний вплив спостерігається і на розвиток машинобудування як високотехнологічної галузі промисловості, на яку в 2011 р. припадало 9,2% працюючих на підприємствах з ПІІ та було реалізовано 77,8% обсягів інноваційної продукції.

Інвестиційна активність країн МС на території Закарпаття майже не відчутна, оскільки на них припадало не більше 1–2% обсягів інвестицій, реалізованої інноваційної продукції, реалізованої продукції у регіоні.

Проведення аналізу потоків ПІІ у світовому, національному та регіональному вимірах дало можливість сформулювати узагальнюючу табл. 1, в якій відображено найбільш привабливі види діяльності/ринки для інвесторів з різних країн та інтеграційних утворень.

Таблиця 1

Інвестиційно-привабливі види діяльності/ринки України та Закарпаття на тлі світових інвестиційних процесів

Рівень	Тенденції ПІІ	Інвестиційно-привабливі види діяльності/ринки	Ключові країни-інвестори та їх належність до інтеграційних утворень
Глобальний	Зміцнення позицій Китаю як інвестора та реципієнта ПІІ Скорочення обсягів ПІІ у світовому масштабі в 2012 р.; Більш стабільні припливи ПІІ до країн, що розвиваються, порівняно з розвинутими країнами Входження до top-20 реципієнтів у 2012 р. двох країн з перехідною економікою, членів МС – Росії та Казахстану	Зростаючі внутрішні ринки окремих країн з перехідною економікою Ринки країн з великими запасами природних ресурсів	1. США. 2. Японія. 3. Китай. 4. Гонконг. 5. Великобританія (ЄС)

Рівень	Тенденції ПІІ	Інвестиційно-привабливі види діяльності/ринки	Ключові країни-інвестори та їх належність до інтеграційних утворень
Національний	Значний приплив у 2012 р. обсягів ПІІ на фоні загального зниження інвестицій у світі Домінування частки ПІІ з ЄС (80%) проти МС (7%)	1. Промисловість. 2. Фінансова діяльність. 3. Операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом і наданням послуг підприємцям. 4. Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	1. Кіпр (ЄС). 2. Німеччина (ЄС). 3. Нідерланди (ЄС). 4. Росія (МС). 5. Австрія (ЄС)
Регіональний (Закарпатська область)	Приріст ПІІ у регіон за 2012 р. склав 96% Суттєва перевага ПІІ з ЄС на противагу МС Більша віддача у вигляді обсягів реалізованої продукції, зайнятості, впровадження інновацій на підприємствах з ПІІ з ЄС на противагу МС	Спільні інвестиційні інтереси для інвесторів ЄС та МС: Обробка деревини та виробництво виробів з деревини (четверте та п'яте місце за часткою ПІІ у регіональних обсягах); Інвесторів з ЄС приваблюють: 1) інші галузі промисловості (виробництво інших транспортних засобів, виробництво меблів; виробництво іншої продукції, обробка відходів); 2) машинобудування; 3) транспорт і зв'язок; 4) легка промисловість Для інвесторів з МС привабливими є: 1) операції з нерухомим майном, надання послуг, ремонт автомобілів, побутових виробів; 2) торгівля; 3) виробництво харчових продуктів; 4) сільське господарство	1. Німеччина (ЄС). 2. Угорщина (ЄС). 3. Австрія (ЄС). 4. Польща (ЄС). 5. Нідерланди (ЄС)

За даними зіставлень табл. 1 видно, що для потоків ПІІ на національному та регіональному рівнях притаманні певні особливості, обумовлені географічною близькістю України з ЄС та наявністю спільних кордонів регіону з чотирма країнами цього союзу.

Незважаючи на те, що серед п'яти топ-країн-інвесторів світу тільки одна країна ЄС, на національному рівні 4 топ-країни-інвестори – члени ЄС і одна – член МС. Щодо Закарпаття, то всі країни п'ятірки найбільших інвесторів є членами ЄС.

Висновки та перспективи подальших досліджень. При загальному скороченні ПІІ у глобальному масштабі ринки країн, що розвиваються, а також країни з перехідною економікою виявились менш вразливими щодо їх припливу.

У світовому просторі ПІІ вкладаються переважно у види діяльності сировинного спрямування, в Україні – у промисловість та фінансову діяльність, а в регіоні – в обробну промисловість (обробка деревини та виробництво виробів з деревини (спільний інтерес інвесторів ЄС та МС), інші галузі промисловості (перший пріоритет для інвесторів ЄС). Для країн МС привабливими на регіональному рівні є операції з нерухомим майном, надання послуг, ремонт автомобілів, побутових виробів.

Для України 2012 р. виявився успішним, адже їй вдалося залучити майже 8 млрд дол. ПІІ, що, очевидно, пов'язано з проведенням чемпіонату світу з футболу. Найбільшими інвесторами національної економіки стали Кіпр, Німеччина, Нідерланди, на які в сукупності припало майже 50% ПІІ, що були в основному спрямовані в промисловість та фінансову діяльність. На Росію як головного учасника МС припало не більше 7% загального обсягу ПІІ країни.

Потоки ПІІ з країн ЄС в економіку Закарпатської області відіграють важливу роль, вони сприяють створенню інноваційної продукції. У п'яти інвестиційно-привабливих видах діяльності зосереджено 85,2% інновацій регіону. Інвестиції з Росії, Білорусі та Казахстану у десятки разів менші і не справляють жодного суттєвого впливу на виробничі, інноваційні процеси, а також створення нових робочих місць у регіоні.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з необхідністю стабілізації інвестиційного клімату та розбудови належної системи організаційно-інституціональної підтримки пріоритетних видів економічної діяльності як на макро-, так і на мезорівні, у тому числі в частині залучення коштів іноземних інвесторів.

Список використаних джерел

1. EU diplomat: FTA with EU will help to modernize the Ukrainian economy. Posted on 2013/08/01 by EU UKRAINE COOP. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euukrainecoop.com/2013/08/01/fta-2/>.

2. European Commission. International trade and foreign direct investment. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2013 – 102 pp. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-FO-12-001/EN/KS-FO-12-001-EN.PDF

3. World Investment Report 2013: Global Value Chains: Investment and Trade for Development. – New York and Geneva, 2013. – UNITED NATIONS PUBLICATION Sales No. E.13.II.D.5 ISBN 978-92-1-112868-0 eISBN 978-92-1-056212-6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2013_en.pdf

4. Бураковський І. Недоцільність участі України в митному союзі Білорусі, Казахстану та Росії: експертна аргументація. / І. Бураковський, М. Гончар та ін. // Аналітична записка. Київ, 2011 р. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: [http://www.eu.prostir.ua/files/1306237478028/19_05_2011_analytics%20_VG_final_ua%20\(2\).pdf](http://www.eu.prostir.ua/files/1306237478028/19_05_2011_analytics%20_VG_final_ua%20(2).pdf)

5. Вибір торговельної політики України: плюси та мінуси різних опцій регіональної інтеграції. Аналітичний звіт. – Київ, грудень 2011р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2011/2011_09/Regional_integration_2011_ukr.pdf

6. Гайдуцький П. Україна – Митний союз: проблеми інтеграції, Україна – ЄС: проблеми інтеграції / П. Гайдуцький // Дзеркало тижня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/internal/ukrayina-i-mitniy-soyuz-problemi-integraciyi-.html>

7. Державний комітет статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

8. За даними спеціальної вибірки Головного управління статистики у Закарпатській області. – Ужгород, 2012 рік.

9. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності на 1 січня 2012 року: стат. зб. / гол. упр. стат. у Закарпатській обл.: [за ред. Г.Д. Гриник]. – Ужгород, 2011. – 116 с.

10. Офіційний сайт Благодійного фонду Президента Л.Д. Кучми «Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kuchma.org.ua

11. Україна між двома вогнями: Асоціація з ЄС чи Митний союз? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.for-ua.com/comments/2013/09/12/100415.html>

12. Україна: час вибору. Проект здійснено за підтримки міжнародного фонду «Відродження». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gazumkov.org.ua/upload/Brochure_EU-CU-7-2013.pdf

Исследованы тенденции движения прямых иностранных инвестиций в мире, Украине и Закарпатской области. Отмечено, что на национальном и региональном уровнях крупными инвесторами являются страны ЕС, вкладывающие средства в промышленное производство. Выявлены тенденции прямого иностранного инвестирования в разрезе приоритетных видов экономической деятельности в регионе и стране на фоне глобальных инвестиционных процессов и в контексте интеграции Украины с ЕС и ТС.

Ключевые слова: интеграционные процессы, прямые иностранные инвестиции, страны ЕС и ТС, виды экономической деятельности, регион.

Worldwide, Ukrainian and Transcarpathian trends of foreign direct investments (FDI) were scrutinized. It was revealed that on national and regional levels EU is the major investor, who directs funds mostly into industry. Specific features of direct foreign investment to main economical activity areas of region and state were analyzed. Impact of global investing processes and Ukraine's integration to the European Union and Customs Union were studied.

Key words: integration, foreign direct investments, European Union, Customs Union, types of economical activity, region.

Одержано 3.09.2013.